

**СКАСУВАННЯ ГРОШОВИХ НАДБАВОК ТА ПОСИЛЕННЯ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВИХ, ЯК ОДНЕ З ГОСТРИХ ПИТАНЬ
ПІД ЧАС РОСІЙСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ**

НТУ «Дніпровська політехніка»

Ступнік Ігор Олександрович
Науковий керівник: ст. викл. Піддубна Ганна Володимирівна

Відповідно до ч.ч. 1, 2, 5 ст. 17 Конституції України[1], захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки - є найважливішими функціями держави, справою всього українського народу. Оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності покладаються на Збройні сили України. Держава забезпечує соціальний захист громадян України, які перебувають на службі у Збройних силах України та інших військових формуваннях, а також членів їх сімей.

Згідно з положеннями ст. ст. 9(п.2), 9-1(абз. 1 п. 1) Закону України "Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей"[2], до складу грошового забезпечення військовослужбовців входять: посадовий оклад, оклад за військовим званням; щомісячні додаткові види грошового забезпечення (підвищення посадового окладу, надбавки, доплати, винагороди, які мають постійний характер, премія); одноразові додаткові види грошового забезпечення.

Продовольче забезпечення військовослужбовців здійснюється за нормами і в терміни, що встановлюються Кабінетом Міністрів України. Речове забезпечення військовослужбовців здійснюється за нормами і в терміни, що визначаються відповідно Міністерством оборони України, у тому числі для Державної спеціальної служби транспорту, іншими центральними органами виконавчої влади, що мають у своєму підпорядкуванні військове формування, головою Служби безпеки України, начальником Управління державної охорони України, головою Служби зовнішньої розвідки України, головою Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, а порядок грошової компенсації вартості за неотримане речове майно визначається Кабінетом Міністрів України.

Слід особливо підкреслити, що у ст. 2 вищезазначеного нормативно-правового акту вказано, що ніхто не вправі обмежувати військовослужбовців та членів їх сімей у правах і свободах, визначених законодавством України.

28 лютого 2022 р. Кабінетом міністрів України було прийнято Постанову N 168 р.[3], яка передбачала виділення коштів з державного бюджету України на одноразові виплати у розмірі 30 000 грн й 100 000 грн - у тому випадку, якщо особа, яка виконує обов'язок зі стримування російської військової агресії в умовах повномасштабного вторгнення, отримала поранення або контузію. Ці грошові виплати розповсюджувались на всіх (зокрема й на тих українських громадян та іноземних добровольців, що проходять військову службу в районах, не наближених до лінії бойового зіткнення) без виключення осіб, що входять до

особового складу ЗСУ, СБУ, ГУР МОУ, НГУ, НП й решти військових та спеціалізованих відомств, визначених цим документом.

20 січня 2023 р. урядом було скасовано ці грошові виплати для бійців, що проходять військову службу у тилкових районах[4]. Відтепер їх можуть отримувати виключно ті особи, що беруть участь в спеціальних операціях на тимчасово окупованих ворогом територіях, знищують/нейтралізують особовий склад та техніку російських окупаційних підрозділів на лінії бойового зіткнення чи між окопами національних військових підрозділів та армійських частин противника. Міністерство оборони України призначило іншим категоріям українських військовослужбовців виплати у розмірі не менше 20 100 грн та 17 000 грн задля "підвищення рівня соціального захисту"[5].

13 грудня 2022 р. Верховна Рада України прийняла Закон України "Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального Кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей несення військової служби в умовах воєнного стану чи в бойовій обстановці"[6], який було підписано Президентом 24 січня 2023 р.[7]. В даному нормативно-правовому акті, зокрема, посилено відповідальність військовослужбовців за:

- 1) відмову від виконання законних вимог командира(начальника) - ст. 172-10 КУпАП[8] - в звичайних умовах збільшено розмір штрафу від 100 до 500 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян й строк утримання на гауптвахті до 10 діб, в умовах особливого періоду - від 500 до 1000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян й строк утримання на гауптвахті від 10 до 15 діб;
- 2) невиконання наказу начальника у бойовій обстановці - ч. 3 ст. 403 ККУ[9] - збільшено строк ув'язнення винної особи(від 5 до 8 років);
- 3) самовільне залишення військової частини або місця служби, а також нез'явлення вчасно на службу без поважних причин військовослужбовцем, вчинені в умовах воєнного стану - ч. 5 ст. 407 КК України - викладено у новій редакції;
- 4) порушення правил поведження із зброєю, а також боєприпасами, вибуховими, та іншими речовинами і предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточення, а також з радіоактивними матеріалами - ст. 172-19 КУпАП - в звичайних умовах збільшено розмір штрафу від 100 до 1000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, строк арешту з утриманням на гауптвахті - до 10 діб, в умовах особливого періоду - від 1000 до 2000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян й від 10 до 15 діб арешту;
- 5) недбале ставлення до військової служби - ст. 172-15 КУпАП - у звичайних умовах збільшено розмір грошового стягнення від 100 до 1000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян та строк арешту з утриманням на гауптвахті - до десяти діб, в умовах особливого періоду - від 1000 до 2000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян й від 10 до 15 діб арешту.

У пояснювальній записці до законопроекту вищезазначеного закону[10]

його автори аргументували необхідність його прийняття наступним:

По-перше, суди в процесі визначені міри покарання для осіб, які вчинили військові адміністративні чи військові кримінальні правопорушення через прогалини у законодавстві не мають можливості однаково застосувати норми Кодексу України про адміністративні правопорушення й Кримінального Кодексу України за одне і те ж діяння.

По-друге – необхідністю врегулювати порядок огляду військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів під час проходження зборів на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння з використанням технічних засобів та тестів.

По-третє, нагальною потребою наповнити державний бюджет України за рахунок збільшення розміру штрафів та зменшення загального обсягу його дефіциту, спричиненого наслідками епідемії хвороби SARS-coV-2, а також військовою агресією російської федерації проти України.

Підсумовуючи вищезазначене, слід зробити наступні висновки:

В умовах російської військової агресії, яка триває з 20 лютого 2014 року загалом і повномасштабного вторгнення, яке розпочалось 24 лютого 2022 року, особовий склад Збройних сил України, Національної гвардії України, Служби безпеки України, Сил спеціальних операцій, Національної поліції, фахівці Державного бюро розслідувань, Офісу Генерального прокурора та інші органи державної влади і силових структур на гідному рівні виконують свої завдання із захисту територіальної цілісності, суверенітету і незалежності нашої країни як на лінії бойового зіткнення, так і в тилу.

Позбавлення захисників і захисниць України додаткової матеріальної винагороди, доплати за поранення і контузію, а також одночасно - посилення адміністративної і кримінальної відповідальності за вчинення військових правопорушень несуть в собі ризики зниження рівня вмотивованості українських військових під час виконання ними своїх обов'язків із захисту держави та її кордонів, що може призвести до хвилі військових злочинів, пов'язаних із невиконанням наказів командування та самовільним залишенням частини, а також до суттєвого зниження якості несення військової служби, що може нести в собі непоправні наслідки, як для військових, так і для цивільного населення .

Крім того, такі організаційно-правові рішення несуть в собі ризики зменшення бажання майбутніх призовників та осіб, що планують проходити військову службу за контрактом, пов'язувати своє життя і долю з українською армією та іншими силовими структурами.

В умовах збройної агресії прийняття вищеназваних владних рішень може вкрай негативно вплинути на морально-психологічний і матеріальний стан особового складу ЗСУ і на власне, репутацію Збройних сил України, як інституту, створеного для захисту територіальної цілісності та незалежності нашої країни у майбутньому. Особливо негативно це може вплинути на авторитет країни в розрізі обговорення питання вступу України до Північноатлантичного альянсу.

Перелік посилань

1. Конституція України N 254к/96-ВР від 28.06.1996 р.
<https://www.president.gov.ua/documents/constitution>
2. Закон України "Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей" N 2011-ХІІ від 20.12.1991 р.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text>
3. Постанова КМУ N 168 від 28.02.2022 р. "Питання деяких виплат військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу, поліцейським та їх сім'ям під час дії воєнного стану(в редакції від 28.02.2022 р.).
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2022-%D0%BF/ed202202>
4. Постанова КМУ N 43 від 20.01.2023 р. "Про внесення змін до Постанови Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 р. N 168".
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43-2023-%D0%BF#Text>
5. Сили безпеки і оборони інформують щодо нового порядку нарахування грошового забезпечення. Офіційний веб-сайт Міністерства оборони України.
<https://www.mil.gov.ua/news/2023/01/31/sili-bezpeki-i-oboron>
6. Закон України "Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального Кодексу України та інших законодавчих актів в Україні щодо особливостей несення військової служби в умовах воєнного стану чи в бойовій обстановці" N 2839-ІХ від 13.12.2022 р.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2839-IX#Text>
7. Президент підписав закон про посилення відповідальності для військових. "Укрінформ" - мультимедійна платформа іномовлення України.
<https://www.ukrinform.ua/>
8. Кодекс України про адміністративні правопорушення N 8073-Х від 07.12.1984 р.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#n3793>
9. Кримінальний Кодекс України N 2341-ІІІ від 05.04.2001 р.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
10. Картка законопроєкту 2839-ІХ.
<https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/40997>